HÜŞEYM BİN BEŞÎR

Hadîs ilminde meşhûr âlimlerden. İsmi Hüseyin bin Beşîr bin Kâsım bin Dinar es-Sülemî'dir. Künyesi Ebû Muâviye el-Vâsıtî olup, 104 (m. 722) yılında doğdu. Bağdâd'ta yaşadı. 183 (m. 799)'da orada vefât etti. Hadîs kitaplarında kendisinden çok bahsedilen Hüşeym bin Beşîr, İmâm-ı Muhammed İbni Şihâb-ı Zührî ile aynı mertebededir. Bağdâd'ta ilk hadîs toplayanlardandır. Ayrıca tefsîr, fıkıh ve kırâat ilimlerinde de âlimdir.

Hüşeym bin Beşîr; Zührî, Amr bin Dinar, Mansîr bin Zâzân, Husayn İbni Abdurrahmân Ebû Beşîr, Eyyûbü's-Sahtiyânî, Ya'lâ bin Atâ Süleymân et-Teymî, Ubeydullah bin Ebî Bekr bin Enes, Hamîd-üt-Tavîl, İmâm-ı A'meş, Amr bin Ebî Seleme ve çok sayıda âlimden hadîs dinlemiş ve rivâyet etmiştir. Hadîs ilminde hafızasının kuvveti ile tanınan ve yirmibin hadîs-i şerîfi râvîleri ile birlikte ezbere bilen Hüşeym bin Beşîr'den, pek çok hadîs âlimi hadîs-i şerîf rivâyet etmiştir. Bunlardan bir kısmı: Şu'be bin Haccâc, Yahyâ el Kattân, Ahmed bin Hanbel, Kuteybe, Ziyad bin Eyyûb, Ya'kub ed-Devrekî, Hasan bin Arfe, Mâlik bin Enes, Süfyân-ı Sevrî, Abdullah İbni Mübârek, Vekî' bin Cerrah, Yezîd bin Hârûn ve kendi oğlu Sâid bin Hüşeym gibi âlimlerdir.

İbni Ebî'd-Dünyâ; Hüşeym bin Beşîr'in vefâtından evvel on yıl yatsının abdestiyle sabah namazını kıldığını haber vermiştir. (Ya'nî on yıl hiç uyumamıştır.)" Yahyâ bin ed-Devrekî; Hüşeym bin Beşîr'in ezberinde yirmibin hadîs olduğunu bildirmiş ve hafızası çok kuvvetli muhaddislerden olduğunu söylemiştir.

Hüşeym bin Beşîr çok vekarlı (ağırbaşlı) ve çok heybetli bir zât idi. Ahmed bin Hanbel (radıyallahü anh) "Hüşeym'le dört sene beraber bulundum, ilmî heybetinden dolayı, ondan ancak iki mes'eleyi sorabildim" buyurmuşlardır. Hüşeym hazretleri hadîs-i şerîf rivâyet ederken "Sübhanallah" der ve çok "Lâ ilahe illallah" söylerdi. Bunun dışında çok zikr (tesbih) çekerdi. İbni Nasîreddîn "Bedîat-ül-Beyân" kitabında O'nu; "Bağdâd'ta oturan sika (güvenilir) ve hafızası çok sağlam râvîlerden idi. Bütün hadîs âlimleri onun emânet ehli olup, doğruluğu, adâleti ve sikalığı husûsunda icmâ' (söz birliği) etmişlerdir" diye anlatmaktadır. Vehb İbni Cerîr: (Biz Şu'be'ye "Hüşeym'den hadîs yazalım mı?" diye sorduk "Evet" cevâbını verdi) demiştir. Zaten onun sikalığı (güvenirliği), hafızasının kuvveti tartışılmazdı.

Abdullah İbni Mübârek, "Zaman herkesi değiştirdi. Fakat Hüşeym'in hafızasını değiştiremedi" buyurmuşlardır. İshâk Ezzeyâdî "Rü'yâmda Resûlullahı (aleyhisselâm) gördüm; (Hüşeym'den hadîs dinleyiniz. O ne iyi bir insandır) buyurdu" diye haber vermiştir.

Vekî' bin Cerrah: "Benden olduğu gibi Hüşeym'in zikrettiği şeylerden dilediğinizi getiriniz (ya'nî O'nun rivâyetlerini kabûl ederim)" buyurmuşlardır. Ammâr: "Ebû Avâne ile Hüşeym ihtilâf etseler, söz Hüşeym'indir. Çünkü O (rivâyetinde) hiç hatâ etmedi" demiştir. Ma'rûf-i Kerhî hazretleri de "Resûlullahı (aleyhisselâm) rü'yâmda gördüm; (Yâ Hüşeym, Allahü teâlâ, ümmetimin hayrına çalıştığından dolayı sana iyilikler versin; buyuruyorlardı." diye haber vermiştir. Sâhib olduğu ilimlerde eser yazan Hüşeym bin Beşîr'in, Es-sünen fil-Fıkıh, Et-Tefsîr, El-Megâziî, El-Kırâat adlı eserleri vardır.

Tefsîrine misâl olarak; Bekâra sûresi 187. âyetinde oruca başlama vakti: "Beyaz iplik siyah iplikden ayırd oluncaya kadar" buyuruluyor. Adiyy bin Hatim (radıyallahü anh): "Bu âyet-i kerîme nâzil olunca yastığımın altına biri siyah diğeri beyaz iki ip koydum. Geceleyin kalkıp baktım. Bir şey anlamadım (Ya'nî imsak vaktini bilemedim). Sabahleyin Resûlullaha gittim. Yaptığımı arz ettim. "Bundan murâd, gecenin karalığıyla gündüzün beyazlığıdır. (Ya'nî Fecr-i sâdığın doğmasıdır. Ufukta hakîkî beyazlık başlayınca oruç vakti başlar. Hakîkî beyazlık ufuk üzerinde tamamen yayılınca da sabah namazı vakti başlar, ya'nî sabah namazı vakti girmiş olur.)" buyurdular."

Şu hadîs-i şerîfler de onun rivâyetlerindendir "Cuma günü gusl etmek, müslümanlar için şüphesiz bir haktır. (Cuma günü yapılacak vazîfelerdendir.) Bir de her biriniz o gün evinizdeki güzel kokudan sürünsün. Eğer bulamazsa su ona koku yerine geçer."

"Allahü teâlâ diğer Peygamberlere vermediği beş şeyi bana verdi:

1. Bir aylık mesafeden düşmanlarımın kalbine korku verildi.

2. Yeryüzü bana temiz ve mescid kılındı. Artık ümmetimden bir kişi namaz vaktine kavu şunca hemen namazını kılsın.

3. Ganîmet malları bana helâl kılındı. Halbuki benden evvelki peygamberlere helâl değil idi.

4. Bana herkes için şefaat (etme hakkı) verilmiştir.

5. Her Peygamber yalnız kendi kavmine gönderilmiştir. Ben ise bütün insanlara Peygamber olarak gönderildim.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Vefeyât-ül-a’yân cild-1, sh. 203

2) El-A’lâm cild-8, sh. 89

3) Tezkiret-ül-huffâz cild-1, sh. 89

4) Tehzîb-üt-tehzîb cild-11, sh. 58

5) Miftâh-üs-se’âde cild-2, sh. 303, 306

6) Mu’cem-ül-müellifîn cild-13, sh. 150

7) Fihrist sh. 318

8) Şezerât-üz-zeheb cild-1, sh. 303

9) El-Menhel-ül-azb-ül-mevrûd cild-1, sh. 201